

La psicoteràpia i els tractaments psicològics a les persones

com
par
tim

Guillem Feixas Viaplana

Barcelona, 3 de desembre de 2008

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/legalcode.es>.

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada

La psicoteràpia i els tractaments psicològics a les presons

Dr. Guillem Feixas i Viaplana

Universitat de Barcelona

gfeixas@ub.edu

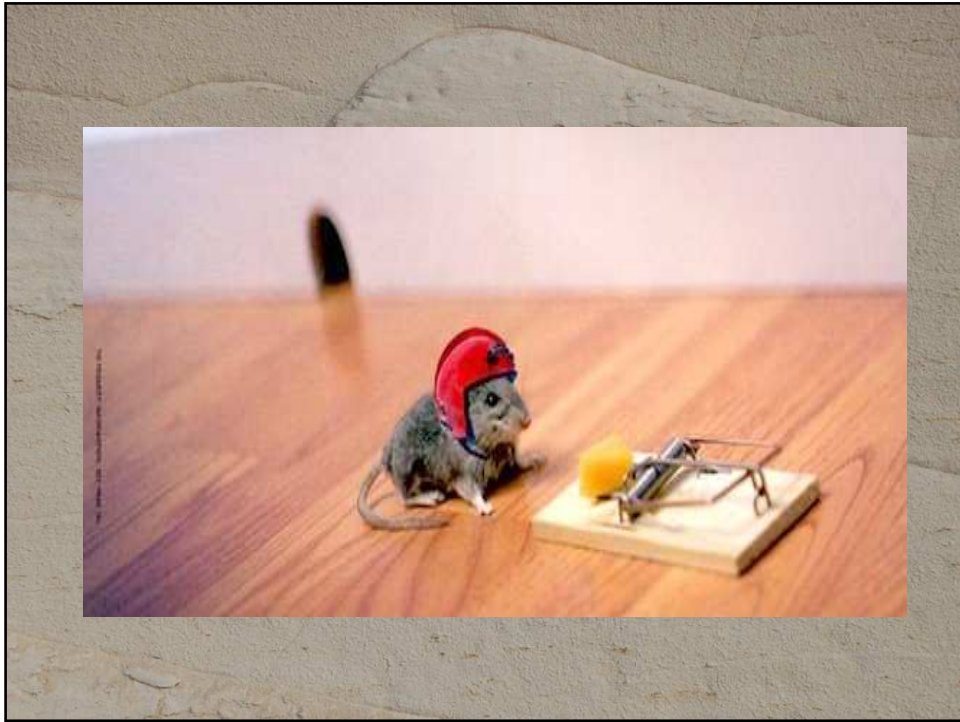
Definició de *psicoteràpia*

Tractament de naturalesa psicològica que, a partir de manifestacions psíquiques o físiques de sofriment humà, promou l'assoliment de canvis o modificacions en el comportament, l'adaptació a l'entorn, la salut física i psíquica, la integració de la identitat psicològica i el benestar biopsicosocial de les persones i els grups, com la parella o la família.

Federación Española de Asociaciones de Psicoterapia

Mite de la interacció instructiva

- Es pot instruir (o tractar) un altre: prescriure el seu comportament, pautar els seus pensaments, emocions, projectes, etc.
- Un operador pot influir de forma direccional en les conductes, els aprenentatges, etc. d'un receptor del tractament o la intervenció (mite de la “modificació de conducta”).
- El que importa són les operacions del terapeuta (tècniques, habilitats, etc.).

Enfocament cognitivoconstructivista

VIURE = interpretar els esdeveniments = **CONÈIXER**

(La realitat ha de ser construïda.)

Considera l'activitat humana com a expressió d'estructures profundes de significat amb les quals interpretem els esdeveniments, i que generen l'experiència humana (conducta, emocions, pensaments, imatges).

Visió constructivista de la psicoteràpia

- Procés de reconstrucció de significats que es dona en el context d'un "acoblament estructural" (negociació, dansa conjunta, "coordinació de coordinacions") entre un professional i algú que fa una demanda d'ajuda.
- Importància de la qualitat de la relació terapèutica, de l'encaix entre un i altre i de com són construïdes les intervencions.

Focus clínic: l'usuari

- Vist com un agent actiu que construeix la realitat d'acord amb els seus constructes.
- Els símptomes es relacionen amb el procés de construcció de significat, amb conflictes de valors o processos d'identitat.
- Les tècniques són vistes com a perturbacions a les quals el client ha de donar significat (vs. intervenció que altera la seva conducta i/o pensament).

Estructures cognitives “profundes”

≠ pensaments automàtics.

= matriu generativa de pensaments automàtics.

→ no estan representades a la consciència.

≠ representacions, imatges, pensaments.

→ generen representacions, imatges, pensaments.

Segons l'enfocament teòric, es parla de “sistema de constructes”, “esquemes”, “creences nuclears”, “supòsits subjacents”, etc.

Objectiu de la teràpia

Canvi en les estructures profundes

↑ complexitat cognitiva de l'estructura relacionada amb el si mateix i les relacions significatives

↑ nombre d'esquemes o constructes

(noves construccions de la realitat)

↑ articulació jeràrquica o integració

**EN EL CONTEXT D'UNA RELACIÓ
TERAPÈUTICA DE QUALITAT**

La relació terapèutica: aliança

“Marc de contactes i interaccions periòdiques entre el terapeuta i els participants en un tractament.” (Redondo, 2008)

Els tres components de l'**aliança terapèutica**:

- Acord en els objectius de la teràpia.
- Acord en les tasques de la teràpia.
- Qualitat del vincle (to EMOCIONAL de la vivència que té el client del terapeuta).

Terapeuta com a validador autoritzat

- **Confiança**
  - Considerar el terapeuta com a font fiable d'informació.
  - Considerar que el que diu el terapeuta sobre l'usuari és creïble, o almenys digne de ser tingut en consideració.
- Reconeix en el terapeuta l'autoritat necessària per afectar la imatge de si mateix.

Esforços del pacient per entendre el terapeuta

Imatge o representació interna del terapeuta

- Generada a partir dels seus propis esquemes interpretatius o constructes.
- No es correspon amb el terapeuta "real" (transferència).
- Compatible amb les seves pròpies estructures.

Arriba a ser una neoestructura cognitiva

- Interpreta la realitat des del punt de vista del terapeuta.
- Augmenta la complexitat del sistema cognitiu.
- Es pot interpretar a si mateix des d'aquesta neoestructura.
- S'integra en l'estructura precedent a un nivell jeràrquic supraordenat que dóna sentit a les activitats derivades d'altres estructures.

La relació terapèutica és emocional

- Posar-nos en mans d'un altre activa esquemes primerencs: la confiança bàsica es posa en joc (vinde, mancances, traumes).
- Implicar-se en una relació en què coses centrals de la identitat poden canviar activa el sistema emocional.

Les emocions

- Formes innates d'adaptació: preparen per a l'acció.
- S'activen quan es posen en joc estructures cognitives profundes, relatives a la identitat (*core constructs, core beliefs*).
  - Emocions agradables → validació
  - Emocions desagradables → invalidació
- Entendre les emocions ens permet entendre els significats profunds implicats, els objectius personals (motivació), el sentit d'identitat..., com avalua el subjecte una situació.

Les emocions són importants

- L'emoció ofereix informació sobre la motivació i la cognició.
- L'emoció és un sistema orientador i productor de significats.
- L'emoció controla l'acció relacional.
- L'emoció és un sistema autoregulator.
- Les estructures emocionals inadaptades han de reestructurar-se.

Les emocions són importants en la psicoteràpia: encara més raons

- La gent no només fa les coses per haver-s'ho pensat o per hàbit, sinó perquè SE SENT bé o malament fent-les.
- Canviar el pensament no sempre porta al canvi.
- La gent acaba fent coses per com anticipa que se sentirà (emoció anticipada).
- Canviarem si ens sentim bé en imaginar el canvi, no només perquè tinguem bones raons.

La vida no pot ser només racional

- Si la raó governés la nostra vida seríem molt avorrits, per fer qualsevol cosa (estimar, anar en bicicleta, a la platja, etc.)...
...ens caldria tenir una raó.
- La passió és una part molt important de la vida.
- La salut i la felicitat estan més relacionades amb la il·lusió que amb la raó i el realisme.

“La passió té raons que la raó no pot comprendre.”

B. Pascal

La teràpia no pot ser només racional

- El control mental nega la complexitat humana i el seu excés pot produir trastorns emocionals.
- Les teràpies basades en el raonament lògic i la disputa racional són limitades.
- No es tracta de convertir els usuaris en éssers racionals, sinó que puguin regular les seves emocions.
- De vegades cal validar les emocions enlloc de qüestionar-ne la racionalitat.

Què diu la recerca?

- En teràpies cognitivoconductuals s'ha trobat que la intensitat emocional de la sessió és el millor predictor del canvi.
- La intensitat emocional d'aquestes teràpies és baixa.
- La intensitat emocional en el context d'una bona relació terapèutica és el millor predictor del canvi en diferents teràpies.

Teràpia com a regulació emocional

- Ajudar a entendre què ens diuen les emocions sobre nosaltres mateixos.
Qui som? Què volem? Què necessitem?
- Explorar les situacions en què les emocions semblen contràries al pensament o a les evidències.
- Superar l'evitació emocional (també en terapeutes).
- Transformar les emocions (=transformar significats).
- El canvi en estructures cognitives profundes va acompanyat d'emocions:

NO HI HA CANVI SENSE EMOCIONS.

LA TERÀPIA ÉS EMOCIONAL O NO ÉS TERÀPIA.

Es pot fer teràpia en contextos no clínics?

CONTROL (vs. TERÀPIA)

- El context de control ve definit per la motivació de l'operador per fer complir uns determinats requeriments socials.
- La coerció i l'obligació (vs. la col·laboració) prenen el paper principal.
- Es proposen (o imposen) tractaments que l'usuari no sol·licita.
- La funció és la protecció de l'usuari i de la societat.

Motivacions per al “tractament”

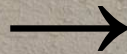
- Genuïna o demanda autèntica (Villegas).
- Per part d’algú altre del sistema familiar.
- Suggestida per algun professional.
- Per curiositat o entreteniment.
- Per estar en el grup.
- Per complaure o obtenir quelcom d’algú.
- Per la força (norma o ordre judicial).

Contextos clínics de control

- Institucions tancades:
  - Trastorns psicòtics.
  - Trastorns de la conducta alimentària.
  - Situacions amb risc de suïcidi.
- Tractaments ambulatoris “obligats”:
  - Drogodependències.
  - Trastorns de la infància o adolescència.

- En la realitat tots el casos (a les consultes de clínica i a les presons) es troben en algun punt del *CONTINUUM*

CONTROL-----TERÀPIA

La tasca del professional consisteix a progressar en la direcció de la teràpia.

De l'obligació a la col·laboració: estratègies més comunes

- Anar-se apropant a l'usuari gràcies a guanyar la seva confiança.
- Externalitzar l'obligació:
“El senyor jutge ens obliga a estar aquí (tant tu com jo preferiríem ser en un altre lloc). Què podem fer per convèncer el jutge que no et cal estar aquí?”

Aprofitar el context de control (utilització)

- Moltes persones estan en una situació personal molt conflictiva i de gran sofriment, però per la seva cultura o les seves creences mai no anirien al psicòleg o a algú altre a demanar ajuda:

La presó (o altres mesures judicials) com una oportunitat per rebre ajuda.

Construir una relació terapèutica

- Cercar objectius propis de l'usuari (sempre que siguin acceptables) i incloure'ls en el tractament (prioritat).
- Acordar les tasques del tractament (proposar, "demanar permís").
- Establir una vinculació emocional (en el context d'una relació asimètrica i professional).

El psicòleg a les presons (aproximació)

- Entre el control i la teràpia (*continuum*).
- Situacions molt diverses → flexibilitat.
- La clau del seu èxit consisteix a aconseguir transformar el context de control en context terapèutic.
- La relació terapèutica com a instrument principal.
- Focalitzar el tractament en les emocions pot augmentar les possibilitats d'èxit.

**MOLTES GRÀCIES
PER LA VOSTRA ATENCIÓ!**

gfeixas@ub.edu

http://personales.ya.com/guillem_feixas/

Process Research

Cognitive treatments

- *Depth of client experience in treatment of depression linked to outcome in CBT (Castonguay, Goldfried, & Hayes, 1996, Greenberg & Kocalar 2006)*
- Clinically significant sessions of CBT characterized as being low in clients' experience (Wiser & Goldfried 1993)

Emotion-focused Treatments

In the treatment of depression *outcome has been related to*

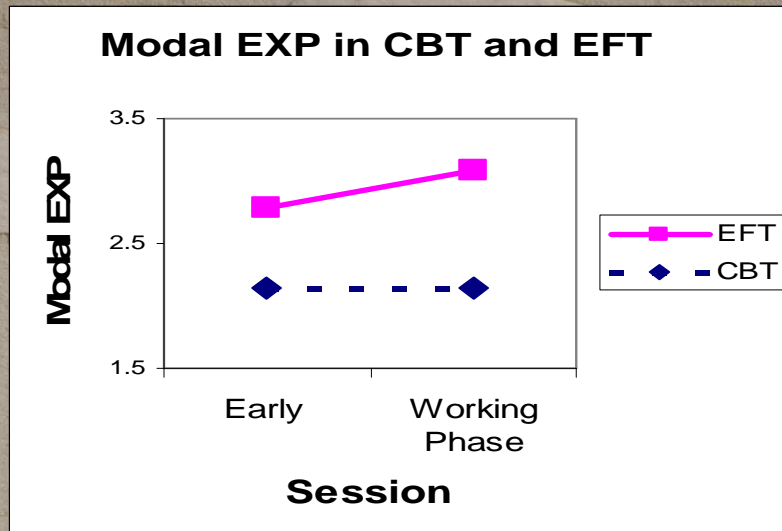
- Depth of experiencing (Goldman , Greenberg & Pos 2005)
- Depth of emotional processing (Pos, Greenberg , Goldman & Korman 2003)
- Degree of emotional arousal (Warwar & Greenberg 2004)
- Cognitive processing of aroused emotion (Missirilian , Toukmanian, Warwar & Greenberg 2006)
- Degree of emotional/cognitive restructuring (Greenberg & Pedersen 2000)

Across types of treatment

- Moderate- high session emotion processing in the context of a good alliance predicts outcome

Comparison of EXP in EFT & CBT (Greenberg & Kocalar 2004)

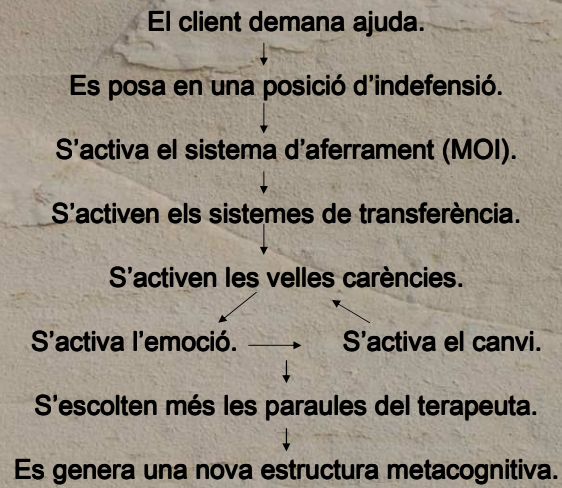

- Significant interaction between therapy type and session phase $p < .01$
- EFT > CBT both in the early session and working-phase session, $p < .001$
- Increase in depth of EXP over time in EFT, $p < .01$

Results of U of T Study comparing EFT & CBT of Depression (Watson & Bedard 2006)

- Mean modal EXP significantly higher in the good outcome group regardless of treatment
- EXP Increased early to mid therapy
- Significant main effect for therapeutic modality with EFT higher EXP than CBT

Teoria cognitiva de la relació terapèutica

(Antonio Semerari)